

Peer Reviewed Referred and UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

ISSN 2277 - 5730
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume - IX, Issue - I,
January - March - 2020
Marathi Part - I

Impact Factor / Indexing
2019 - 6.399
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

❧ CONTENTS OF MARATHI PART - I ❧

अ. क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	बदलत्या पर्यावरणाचे मराठी साहित्यातून झालेले चित्रण : कादंबरी प्रा. डॉ. अनिल बळीराम बांगर	१-९
२	पर्यावरण चळवळीचे ऐतिहासिक मूल्य चिंतन श्री. अनिल महादेव बोराडे	१०-१६
३	महाराष्ट्रातील पर्यावरण संवर्धनात कृषी पर्यटनाचे योगदान प्रा. अनिल नि. शिंदे	१७-२४
४	संत साहित्यातील प्रतिबिंबित पर्यावरण विचार : एक दृष्टीक्षेप प्रा. धनेश मधुकर हरड	२५-३१
५	जैवविविधता : संरक्षण व संवर्धन डोंगरजाळ भाग्यशाली रामसिंग	३२-३५
६	शाश्वत विकास आणि भारतातील पर्यावरण चळवळी डोंगरजाळ सरिता रामसिंग	३६-३९
७	अहमदनगर जिल्ह्यातील फळ विक्रेत्यांचे अर्थशास्त्र डॉ. सुहास आव्हाड ईश्वर अरूण म्हस्के	४०-४३
८	भारतातील पर्यावरणवादी चळवळ प्रा. काळुराम दामू शिंदे	४४-४७
९	तुकडोजी महाराज यांचे शाश्वत कृषी विकास संकल्पनेतून पर्यावरण विकास संदर्भातील विचार आणि सूचविलेले उपाय शुभांगी विजयराज मोहोड	४८-५४
१०	दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबांचे अध्ययन डॉ. अतुल हंसराज साळुंके	५५-५७
११	बदलत्या पर्यावरणाचा आगरी मराठी कवितेवर झालेला परिणाम : एक आकलन डॉ. संदीपान श्रीमंत नवगिरे	५८-६३
१२	नाबार्ड बँकाचे ग्रामीण शेतकऱ्यांची विकासातील योगदान : एक अभ्यास प्रा. डॉ. बिराजदार एस. एम.	६४-६८

३. महाराष्ट्रातील पर्यावरण संवर्धनात कृषी पर्यटनाचे योगदान

प्रा. अनिल नि. शिंदे

डॉ. सी. डी. देशमुख रोहा, ता. रोहा, जि. रायगड.

गोषवारा

निसर्ग आणि मानव यांचा संबंध अतुट आहे. हा संबंध बदलत्या काळाप्रमाणे जरी बदलत आला असला, तरी हा बदल अनुकूलतेकडे झुकणारा असायला हवा. पण आजमात्र दुर्दैवाने हा बदल प्रतिकूलतेला चालना देणारा ठरत आहे असे म्हणायची वेळ आली आहे. त्यामुळेच निसर्ग आणि मानव या दोघांचेही अस्तित्व अबाधित ठेवण्यासाठी कृषी पर्यटन हा सर्वात महत्वाचा दूवा ठरतो आणि त्यामुळे पर्यावरणाचे संवर्धन देखील होते. कृषी पर्यटन सध्या मोठ्या प्रमाणात नावारूपस येत आहे. या व्यवसायामुळे शेतकरी शेतीतून मिळणार्या पैशा पेक्षा या व्यवसायाच्या माध्यमातून मोठ्या प्रमाणात तो पैसा उभारू शकतो. त्यामुळेच कृषी पर्यटनाला वाव मिळावा या हेतून शासनाने विविध योजना आणि भविष्यातील या क्षेत्रातील वाढती मागणी याची दखल घेऊन आपल्या कडील प्रत्येक शेतकऱ्याने कृषी पर्यटनास सुरुवात करण्यासाठी शासकीय स्तरावर मोठ्या प्रमाणात योजना राबवत आहे. खरंतर कृषी पर्यटन ही परदेशी संकल्पना आहे. ब्राझील, न्यूझीलंड, ऑस्ट्रेलिया या देशात ती खूप लोकप्रिय आहे. आपल्या देशातही आता ही मोठ्या प्रमाणात नावारूपास येत आहे. मात्र योग्य नियोजन आणि दूरदृष्टीने या गोष्टीकडे पाहिले तर महाराष्ट्र हे कृषी पर्यटनातून पर्यावरण संवर्धनात एक प्रमुख राज्य म्हणून उदयास येण्यास जास्त वेळ लागणार नाही. आजच्या या धकाधकीच्या जीवनात रोज वेगवेगळे प्रश्न, समस्या व वाढत जाणार्या जबाबदाऱ्या, पैसा कमावताना येणारे वेगवेगळ्या प्रकारचे तणाव, भीती, इ. सतत सामोरे जावे लागते. सततची रहदारी, प्रदूषण, बदललेली जीवनशैली व त्यामुळे येणारे वेगवेगळे आजार, रोजचा झगमगाट व आयुष्यातील गरजा पूर्ण करताना होणारी दमछाक, या सर्वांमधून मुक्तता मिळण्यासाठी पुन्हा निर्विकारपणे निसर्गाजवळ जाऊन जाऊन त्याच्याशी हितगुज करणे व नेहमीच्या कामांमधून थोड्या वेगळ्या पध्दतीने शांतता मिळविण्यासाठी कृषी पर्यटन हा अतिशय उत्तम पर्याय आहे. यातून शेतकऱ्यांना जास्त कमाई तर शहरी